

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Kaladnyja dumki

Nadychodziać Kalady — adno z najbolšych chryścijan-skich świat. Zahadzja rychtu-jucca ludzi naležna spatkać ja-ho i heta nia tolki ŭ żyćci da-mašnim, siamiejnym, ale tak-ža i ŭ żyćci hramadzkim. I sa-praŭdy, kali nastupajuc Kalady, tady światočny nastroj aby-maje usio żyćcio čaławieka. Wyraznym znakam hetaha — miž inšym — jość presa, u ja-kaj tady spatykajem artykuly, dzie ludzi wyrażajuc sens he-taha świata i źmiestam jaho-nym aświačajuc żyćcio swajo.

I dziŭna, światočny nastroj aby-maje zwyčajna nia tolki chryścijan, ale tak-ža i tych ludzi, što prociŭ chryścijan-stwa, prociŭ idealistyčnaha światapahladu tworać waroży lahier, jak heta napr. jość u SSRR. A tymčasam tam z na-dychodam kožnaha bolšaha chryścijanskaha świata adby-wajecca zwyčajna wialikaje swajho rodu tak-ža światočna-je ażyŭleńnie. U hety čas jak-ža tam zwyčajna ażyŭlajecca front tak. zw. biazbožnikaŭ, front baračby z relihijaj, hety čas tam — heta sapraŭdy wia-likaje świata relihii matarjaliz-mu nasuproc relihii chryści-janstwa. U hety čas i tam lu-dzi — takim ci inšym čynam — starajucca wyjści z ramak što-dziennaha šeraha żyćcia i, na-skolki heta mahčyma ŭ ram-kach palityčnaj kamunistyčnaj dyktatury, snujuc sabie niejki niawiedamy lepšy świat.

Hetkim światočnym nastro-jem čaławiek zwyčajna wyjaŭ-laje ahulny zakon postupu ča-ławieka, ahulny zakon jaho imk-nieńnia da nieahrańčanaha razwoju. Jak by čaławiek żyćcia swajho nie ŭjaŭlaŭ, jak-by da jaho nie adnosiŭsia — usioroŭ-na imkniecca i borycca, kab wyjści z taho żyćciowaha koła, u jakim jon ciapier znacho-dzicca i kab zdabyć nowaje, lepšaje sabie żyćcio.

Hety ničym niastrymany za-kon imknieńnia čaławieka da raźwićcia i postupu možna sa-bie pradstawić jak śpiral, jak pakručasty kruh, kancy jakoha miž saboj nia stykajucca, ale zachodzjać adzin za druhi, tworać nowyja kruhi, sami asta-jučysia zaŭsiody nie zamknio-nymi, zdolnymi da twareńnia dalejšych, bieskaniečnych kru-hoŭ.

Woś usio naša żyćcio, kali jaho razwažac z punktu zaku-nu jaho razwoju, sapraŭdy pa-dobnaje da henaj bieskanieč-

naj śpirali, da bieskaniečnaha pakručastaha, witunicaj iduča-ha kruhu. Hetkimi pakručasty-mi kruhami sapraŭdy adbywa-jecca razwoj ŭsiaho żyćcia ludzkoha ŭ jaho ŭsich praja-wach: nawukowym, hramadz-kim, etyčnym, relihijnym.

Hety zakon swajho żyćcia paznaje čaławiek dwuma da-rohami: darohaj dośledu, ab čym świedča pradusim nawu-kowaje i ahułam hramadzka-je żyćcio, a tak-ža darohaj čystaj abstrakcyi, darohaj čysta du-chowaj ujawy, ab čym świedča pradusim relihijnaje adčuwań-nie światu i jaho żyćciowych zakonaŭ. I adzin sposab dacho-džańnia zakonaŭ żyćcia i dru-hi adnolkawa śćwiardžajuc ad-nu i tuju samuju praŭdu, što čaławiek nikoli nia moža być całkom spakojny i ščaśliwy i što biazupynna imkniecca da štoraz lepšaha żyćcia, sapraŭ-dy henaje lepšaje sabie żyćcio tworačy.

Jość adnak ludzi, jakija čwierdzjać, što historyja stała paŭtarajecca, wyrażajucy he-tym dumku, što ničoha nowa-ha na świecie nia bywaje, što faktyčna nia ma nijakaha po-stupu, što ŭsie tak zwanyja zdabyčy ludzkoha rozumu i ahułam usia kultura — heta tolki paŭtareńnie taho, što ŭžo kaliści było. Tak napr. wydat-ny daśledčyk historyi i kultury Kitaju Hue wykazwaje ŭ swa-jej knižcy jašče ŭ siaredzinie minula-ha stalecicia, što tyja hramadzkija dumki, jekija ska-lychnuli Francyjaj, a jakija cia-pier realizujucca ŭ SSRR, u henaj najstarejšaj na świecie dziaŭšawie — u Kitai — byli ŭžo wiedamy ŭ XI st. Prawodziŭ tady tam kamunistyčnyja dum-ki niejki Wan-hańsi. Woś-ža historyja ŭ niekatorem značeń-ni paŭtarajecca sapraŭdy, ad-ny i tyja samyja dumki ŭ hi-storyi waročajucca nazad, ale nowy nawarot tejsamaj dumki zaŭsiody niasie z saboj niešta nowaje, asabliwa-ž niasie z sa-boj niešta nowaje realizacyja henaj dumki. Takim čynam po-stup i razwoj żyćcia ludzkoha adbywajecca biazumoŭna. Jas-na, što nia mała dadatnych, pa-stupowych staron musić być u kamunistyčnym ideale SSRR ŭ paraŭnańni z takim-ža ideałam u Kitai z XI st., asabliwa kali woźmiem pad uwahu realiza-cyju henych ideałaŭ. Wialikaja tak-ža roźnica dadatnaja, pa-stupowaja zachodzić tak-ža i ŭ

chryścijanskaj relihii, jakoj Kaladami światkujucca zakła-dziny, u paraŭnańni z usimi inšymi relihijami, choć i z ich nia mała čaho paŭtarajecca i ŭ chryścijanstwie.

Charakterna, što choć roz-na ludzi hladziać na żyćcio i postup, choć roznymi, časta nawat supiarečnymi, sposaba-mi boracca za żyćciowy po-stup, u apošnim adnak wyniku faktyčna prychodzjać da nieča-ha duža padobnaha, a nawat adnolkowaha, a heta usio za-tym, što adzin i tojsamy zakon kiruje ludzkim razwojem, ludz-kim postupam. Uwieś źmiest chryścijanskich Kaladaŭ u tym, što jany wyrażajuc imienna heny adwiečny zakon imknień-nia čaławieka da lepšaha żyć-cia, da żyćcia praŭdziwiejšaha, sprawiadliwiejšaha i pakazwa-juc darohi realizawańnia hena-ha imknieńnia. Chrystos dzi-cia niaznačny, ubohi i słaby, a ŭ sutnaści rečy jon mahut-ny i biezhranična wialiki, bo jon Boh-Čaławiek, ab jakim sapraŭdy možna skazać, što jon choć nia maje ničoha, ale usio maje. Nia maje ničoha, kali na jaho hladzieć tolki zwierchna, a maje usio, kali ŭbačyć u im jahonuju Božuju sutnaść, kali hladzieć na jaho mahčyma z najbolšym zapa-sam relihijnaj świedamaści, z zapasam unutanaj duchowaj ujawy. Aŭtor hetych radkoŭ, spatykaŭ u adnym komuni-styčnym literaturnym twory ad-naho heroja, jaki ŭ zachop-leńni kamunistyčnym ideałam, skazaŭ: my nia majem ničoha i my usio majem. Aŭtor hena-ha literaturnaha tworcu ŭkłaŭ u wusny swajho heroja heny-ja słowy, wiedama, majučy na mecie wialikuju duchowuju świedamaść kamunistyčnaha ideału — ničto na ŭłasnaść nia maje ničoha, ale z ahulnaj ŭłasnaści maje usio. Krajnaś-ci, jak bačym, stykajucca, kali adna krajnaść i druhaja raz-hladajucca z wyšyni ŭnutranaj wialikaj świedamaści, z wyšyni świedamaści henaha zakonu razwoju čaławiektwa i zakonu jahonaha postupu.

Woś-ža hety zakon ma-je wialikaje, raščaje zna-čeńnie i dla Bielaruskaha Narodu. Zakon hety — heta gwa-rancyja našaha adradžeńnia i wyzwaleńnia. Z našaha boku raschodzicca tolki ab štoraz bol-šuju stupień świedamaści he-naha zakonu.

Palohki sialanam u Litwie

Apošnim časam, kali ŭpali ceny na haspaderskija wyraby i źmienšyŭ-sia zahrańničny rynek, krychu pahorša-la pałažeńnie sialan i ŭ Litwie. Heta pahoršańnie wyjaŭlajecca ŭ tym, što sialanie atrymliwajuc za swaje wyra-by trocha niżejšuju canu i što ŭsich swaich wyrabaŭ časam nia mohuc pradać. Dzieła hetaha trocha pahor-šylasia splata sialanami swaich daŭhoŭ, splata padatkaŭ, pamienšylisia zakupy i inš. Ale ŭrad ab sialanach nie zabuŭsia. Adrazu pačaŭ šukać spo-sabaŭ pałažeńnie sialan palepšyć. Het-kija sposaby znajšoŭ i ŭdziaŭ ich sialanam. Woś jany:

1. *Palohki sialanam u splatwań-ni daŭhoŭ.* Kab sialanie lahčej mahli splacić swaje daŭhi, Ziemski Bank daŭ 4.500 sialanam doŭhateterminowaja pazyki za duža małyja procenty. In-šym sialanam, zamiest hrošaŭ, daŭ zastaŭnyja listy, jakimi jany mohuc placić swaje daŭhi. Aprača taho, sialanam, placičym swaje daŭhi akurat-na, pradoužyŭ čas splaty na 6 hadoŭ i značna abnižyŭ procenty. Jašče tre-ba prypomnić, što ŭsim sialanam źmienšyŭ na 10 proc. padatkaŭ za ziamlu, a sialanie, jakija iduc na chu-tery, padatku za ziamlu susim nia placiac.

2. *Upardkawańnie cenaŭ.* Nia-daŭna ŭ Litwie arhanizawana adumys-ławaja ŭstanowa dzieła paradkawań-nia cenaŭ. Heta ŭstanowa daśledžwa-je ceny wyrabaŭ roznaha promyslu i pastanaŭlaje, skolki za tawar moža brać kramnik. Hetaja cana abjaŭlajec-ca publična i ŭwa ŭsím krai za ta-war placiacca adnolkawa. Čto ašmie-lliwajecca brać deražej, toj bywaje šmat karany. Užo ciapier adnolkowaja i značna abnižanyja ceny na cehły, na štučny hnoj, karesinu, wotruby, skuru i na benzynu. Abličana, što dzieła źmienšanja ceny tolki na wot-ruby i karesinu praz hod budzie da 2 1/2 milionaŭ litau aščańności. Dzieła taho, što hetyja tawary kupiajuć ba-daj wyklučna sialanie, dyk hetyja 2 1/2 ml. litau astanucca ŭ sialanskaj kłašeni.

3. *Pabolšańnie sialanskich dacho-daŭ.* Urad starajecce, kab sialanie za swaje tawary atrymliwali wysokijsie i stalyja ceny. Ale zotym, što za sial-anskija tawary, wywožanyja za hrańcu, placiacca duža tanna i što ceny na ich duža źmiennyja, dyk urad he-nuju roźnicu cen, jakaja zachodzić miž placić sialanam i pradežaj za hra-ńcuj, wypłačwaje z dziaŭšawa skarb-u, sam zakupiajučy henaja tawary. Abličana, što, kab utrymać stalyja i wysokijsie ceny, tolki za masła i jajki ŭ hetym hodziŭ ŭrad daplaću da 10 milionaŭ litau. Suma heta, wiede-ma, papyla ŭ sialanskija kłašeni.

4. *Inšyja palohki.* Aprača wyšej-aznačanych palohkaŭ, treba jašče ŭs-pomnić hetkija: a) pryšpiešanjaja asuška bałotaŭ i zasilawańnie asušenych miascoŭ dobrymi luhawymi trawami, na što ŭrad wydaŭ 40 milionaŭ litau; b) ustanawieńnie stałych cenaŭ na lon i siamieńnie i paručeńnie skupić he-tyja tawary tawarystwu „Lietukes“, kab prywatnyja kupcy nie mahli sla-len ašukać; c) wydanie nowaha za-konu ab upardkawańni ziamielnych spraŭ, jaki jašče bolš źmienšaje pa-datki za ziamlu; d) pastanowa pawla-licyć adskadawańnie za pazezanuju, chworuju na suchoty, żywiołu.

Woś bačym, jak litouškaja ŭlada klapocicca ab sialanach.

Z „Musu Artojas“ 19.XI.1935. M. K.

Usim čytačom, supracounikam i spahadnikam „Biełaruskaj Krynicy“ z pryčyny nadychodziačych Kaladnych świat i Nowaha Hoda najlepšyja pažadanni składaje

Redakcyja „BIEŁARUSKAJ KRYNICY“.

Беларуская справа і валасныя рады

Ня глядзячы на тое сіта, праз якое падчас апошніх „выбараў“ у самаўрады пралазілі валасныя радныя — няма ў нас воласцы, дзе-б ня былі радныя беларусы.

Праўда, што туды ў большасці прайшоў (дзякуючы гэтакім „выбарам“) элемент найбольш пасыўны і наагул мала здольны да грамадзкай працы — аднак, нават, і гэтыя людзі павінны праводзіць тэя справы, да якіх яны маюць доступ.

Першым іхнім абавязкам ёсць тое, каб мець добры дагляд за грамадзкімі грашмі, каб з самаўрадавай гаспадаркі была карысць і для беларускага народу.

Даволі ўжо нашым радным выконваць нямыя ролі. Даволі сядзець на паседжаннях валасных радаў ціха і прымаць усё, што прапануюць войты.

Пара ўважна прыглядзецца да таго, што робіцца навокал і пара гаварыць аб тым, што зьяўляецца для беларускай вёскі неабходна патрэбным.

Гэтак, напрыклад, у апошнія часы валасныя ўправы пачалі закладваць свае валасныя сьвятліцы і бібліятэкі.

Здавалася-б, што рэч зусім патрэбная і карысная.

Аказалася, аднак, што й тут полёнізатарскія мэты.

Народныя грошы выдаюцца, каб папаўняць бібліятэкі выключна польскімі кніжкамі, а ў адчыненых сьвятліцах ладзіць польскія прадстаўленьні. З гэтага вынікае, што абавязкам радных беларусаў ёсць неадкладна дамагацца, каб за народныя грошы купляліся беларускія кніжкі — каб беларускі чытач быў задаволены ў сваіх культурна-нацыянальных патрэбах.

Кніжак беларускіх ёсць коль-

кі хочаш, — трэба толькі пафаты гаварыць валасным радам пры ўкладанні бюджэту вынесці пастанову пра закупы беларускіх кніжак. Матыў гэтакіх дамагаўняў вельмі просты: там, дзе з беларусаў сыягаюць розныя валасныя падаткі, гэтыя самыя беларусы маюць праект карыстацца беларускай кніжкай, купленай за народныя грошы. Трэба дамагацца так жа пастанові беларускіх прадстаўленьняў у валасных сьвятліцах.

У выпадку, калі-б нашыя валасныя радныя выявілі малую зацікаўленасць да гэтай справы, дык беларускае нацыянальна-сведамае сялянства павінна дамагацца ад іх сумленнага выканання сваіх грамадзкіх і нацыянальных абавязкаў, а калі-б і гэта не памагло — аддаваць іхнюю дзеяльнасць на суд грамадзкай апініі.

Справа беларускіх кніжак у валасных бібліятэках ёсць вельмі паважная і калі-б яна сабатавалася валаснымі ўладамі, або раднымі іншых нацыянальнасцяў — неадкладна трэба падаваць аб гэтым да ведама грамадзянства праз беларускую прэсу. Нашым-жа беларускім выдавецтвам у Зах. Беларусі радзім разаслаць ва ўсе валасныя рады каталёгі бел. кніжак, аб чым абвясціць праз газэты, каб ведалі ўсе радныя беларусы і каб на паседжанні Рады, узяўшы ў рукі гэтакі каталёг, дамагаліся выпіскі беларускіх кніжак і газэт.

Можна спадзявацца, што пры пэўнай энэргіі, як з боку радных беларусаў, так і з боку беларускіх выдавецтваў, можна будзе асягнуць дадатныя вынікі.

Радныя—беларус.

Біеларускія Рараты

У мінулыя нядзелу 15 h. m. адбыліся ў Віліні першыя біеларускія Рараты.

У Віліні жо́е звычай, што храмадзкія і профэсыйналыя арганізаваны, саюзы, цехі арганізуюць прад Каладзі ў Адвэнце набажэнства — Рараты.

Во́е згодна з hetym звычайем сіоleta адбыліся першыя біеларускія Рараты, зарганізаваныя Віленскім Біеларускім Ка́сцельным Камітэтам.

Рараты біеларускія былі ў параф. Ітоўскім ка́сцелье шв. Мікалая. На набажэнства з'явіліся многа народу, піераважна работнікі, якія запілі даволі абшэры ка́сцёл. Імша адправіў кс. Ад. Станкевіч. Падчас Імшы ка́сцельны хор співаў біеларускія надзінкі. Па́сла набажэнства кс. Ад. Станкевіч сказаў пабіеларуску ка́за́нне, яко́а ўча́снкі набажэнства праслухалі з вялікай ува́гай. Пры канцы быў прапаяны біеларускі-релі́гійны гімн „Бо́жа, што калі́с народы“.

За родную школу!

Аб патрэбе беларускім дзецям школы ў роднай мове пісалася ўжо многа ў беларускіх газэтах, пісалі аб гэтай патрэбе і некаторыя палікі, якія ўжо разумеюць, што польская школа ў беларускіх сёлах і вёсках свайго заданьня належна выканаць ня можа іменна таму, што яна школа польская, а беларусам патрэбная школа беларуская. Даказываць аб патрэбе беларусам беларускай школы зусім лішняе — аб гэтым ведаюць беларусы і ўсе людзі добрай волі. Беларусы-ж ужо раз выказалі свае пажаданні роднай школы — падалі дзесяткі тысячай дэкларацыяў школьным уладам за родную, беларускую школу.

Браты Беларусы! Падавайма нанова дэкларацыі за родную школу, дамагаймыся сваёй беларускай школы!

Жак.

Чытайце і папырайце адзіны беларускі гаспадарскі часопіс „САМАПОМАЧ“! Пробныя нумары высылаюцца бясплатна. Адрас: Red. „Samapomach“, Wilnia — Wilno, Polackaja Nr. 9—4.

Kanhresy polskich sialanskich partyjaŭ

Ad toho času, jak paŭstała ŭ Polšcy palityčnaja arhanizacyja pad nazowam „Biespartyjny Blok Supracouństwa z Uradam“, u skeročanni B.B., usie inšyja palityčnyja partyi musili „maŭčać“ i pryhladacca, jak BB twaryla kult „biespartyjnaści“.

Biespartyjny Blok u supracouńctwie z uradam wystupaŭ, jak adzinaje pradstaŭnictwa nia tolki polskaj hra-madzkaści, ale tak-ža ukraińskaj, niamieckaj, żydoŭskaj i nawat biełaruskaj, — a znača i jak reprezentant narodnych mienšaścíaŭ u Polšcy. Hetu „Biespartyjny Blok“ u parlamencie ad 1928 h., jak absalutnaja tam bol-šaść, rašaŭ ab usich sprawach polskaj dziaŭstawy i braŭ za hetuju palityku adkaznaść.

Ciapier, paśla zakančeńnia h. zw. paślamajskaj ery, hetu Biespartyjny Blok pajšoŭ u „adstaŭku“ — arhanizacyjna pierastaŭ isnawać — raźwiazasja.

Paśla raźwiazannia BB, jak arhanizacyi, zamiest ideowaj biespartyjnaści, da čaho imknuśsia hetu Blok, pačali ŭ Polšcy adžywać i tyja partyi, jakija zdawałasia, što zusim užo byli raścienutyja „wieličaj“ BB.

Pry hetym treba adznačyć, što macniejšyja polskija partyi, pryki. Narodnaja Demokrecyja, nacisk BB wytrymali pieramożna i pajšli sami ŭ nastupieńnie na hetu Blok, pašyrujuć fašystaŭskija kličy nadmiernaha nacyjanalnaha pačućcia.

Woś-ža, za hetymi faktami, na naš pahlad, idzie nowaja era ŭnutranych polskich nastrojaŭ, jakija tworać i nowuju eru polskaj palityki. Dziela hetaha my i pryhladajemsja da hetych „nowych“ ŭnutranych polskich nastrojaŭ.

Pad naciskam „biespartyjnaści“ BB, polskaja demokrecyja paciarpiela mocna — demokracynyja hrupy pierastali isnawać, a na ich miejscy pa-jawisja abo fašyzm, abo radzimy bałšawizm.

U hetkaj woś palityčnaj atmosfery pačynajuc nanowa arhanizawacca dźwie polskija sialanskija partyi: „Stronnictwo Chłopskie“ i „Stronnictwo Ludowe“.

Wincuk Adważny

6)

Hanuliny kłopoty

ČAŚĆ II.

VIII.

Woś daŭno Hanula pchnlecca i sama z siabie śmiejaцца:

„Musić ja ciapier zdurnleju i saŭsim zhublu nadzieju?

Ja-ż, zdajecца, baba śmieła;

A ŭžo stolki napaciela,

Nachadzilasja biaz konca —

I pa soncy i da sonca...

Ci to ja saŭsim durnaja,

Ci świet rozumu nia maje?!”

Ŭ ciomny wiečar, na dziewiatu,

Pryjšla Hanna ŭ swaju chatu.

Biedna, celu noč śaciła:

I čaho-ż jana nia śniła?

Waŭkaluda, waŭkalaka,

Čorny kot, strašny sabaka

Jaje hryžli, rwali ciela,

Ale... niejak nie baleta.

Praz son plakała, kryčala...

Adnym słowam, drenna spała.

Ŭ horle sucha, balać hruźi.

„Ach, moj Bożałniešta budzie?”

Kaža Hanna. Tak i znała:

Nowaj napaści čakała.

Pierad poŭdniam, pad dziesiatu

Dzieci mieli tut paciechu.

Ale Hannie nie da śmiechu!

Jana wielmi dobra znała,

Što biada jaje čakała.

Trapiatała jejna serca:

Što stać u toj papierca,

Što woś soltys dakapaŭsia?...

Sam u knižca padpisaŭsia

I plaro padaŭ Hanuli.

Dzieci toż biadu pračułi,

Jak staŭlala matka tyja

Try kryży — saŭsim krywyja.

Soltys toż byŭ niewiaśioły;

Kaža: „Štraf pryjšoŭ sa školy:

Ty strymala prociŭ prawa

Paŭluka; dyk budź łaskawa

Zapłacić pa paragrafu

Zalatowak dziesiać štrafu.“

— „Ja-ż za mora jechać mieła!”

— „A mnie tut jakoje dzieła?”

Kaža soltys: „Ja nia znaju,

Ja zakony wypaŭniaju:

Jak zapłacić, dyk waźmizia —

Tut jašče raz padpišysia.

A jak nie — nia budu sporyć:

Sekwestratat pahaworyć

Tut z taboju, maja pani.

Budź zdarowieńka, waspani!”

Soltys zhrob papiry ŭ horbu,

Sklaŭ nazad sabie u torbu

I ŭ darohu staŭ žbiracca.

Hanna stała z im spracacca;

„Paŭluka zabrała z školy,

Bo saŭsim byŭ bosy-hoły.

U darohu wyjażdžała;

Tolki woś jašče čakała,

Kab zdabyć papiry synu,

Pakul jechać ŭ Arhientu.“

A u škole što-ż tam wučać?

Tam dzieciej daremna mučać:

Da nawuki Paŭluk lasy,

Dy niama čačwiortaj klasy!

Treci hod u treciej klasie...

Tut Hanula jak ŭzlaŭsia,

Jak da soltysa prystała,

Kuŭkom pad nos matała...

Dyk nahnala jamu strechu...

Soltys torbu zhrob pad pachu,

Adstupiŭ na cełym froncie

I prapaŭ na haryzoncie...

IX.

Ŭsio kaniec na świecie maje.

Naša Hanna (nie światajel)

Była wielmi znarawanana.

Pierastala: „prośo, pana!”

Prasieć, plakać, zabiwacca;

Inakš stała dabiwacca.

Paragrafy pieraznala,

Dyk swaryłasja, kryčala —

Nie bajalasja nikoha.

Wojt byŭ nowy, dyk i toha

Tak uziata ŭ abaroty,

Što nahnala siomy poty

Jamu biednamu. Nia wiedaŭ,

Što rabić? I nie abiedaŭ...

Hanna, choć i biezbaronna,

Jak Judyt starzakonna,

Što pačuŭsia moc niaźmiernu,

Tamu kniazia, Holofernu,

Haławu miačom adsiekla,

Pryhrazieŭsia wojtu pieklam,

Wielmi zlaŭla u woćy.

Try dni pośle i try noćy

U chałodnaji prasiadziele;

Celaj hminie nadajela.

Dyk wojt nowy — duža rupny

I łaskawy i dastupny —

Zara z babaj pahadziesia:

Nia kryčaŭ bolš, nie swaryŭsia,

A ustawam nasuprociŭ

Ŭsie dyskusii skarociŭ.

Sprawa skončylaś farmalna:

Wojt zasteŭ aficyjelna,

Padpisaŭsia; na ostatku

Prylażyŭ swaju piačatku.

Ŭžo byli ciapier hatowy

Ŭsie papiry Paŭlukowy:

Pašpart tak-ža byŭ nia prosty —

Tak jak blin, piačać Starosty;

Inšy znaki zahraniczny,

Adnym słowam — pašpart „śličny“!

Ni to sini, ni zialony,

Ŭsie zapisany imiony:

Pakazala ūsim znajomym —

Była baba ŭ niebie siomym.

X.

„Budź łaskawa, maja miła,” —

Hanna Ruziu poprasila:

„Paśladzi unaśaj chatca. —

A ja muśu raźwitaцца

Z tymi-simi swajakami;

Paŭluk tak-ža pojdzie z nami.

Astajecца adna chatca.

Ty-ż, zdajecца, nie zaniata.

Ja da wiečara wiarnusia.

Tabie tak-ža adplaćusia.

Tam u chacie kufar z jeżaŭ

I wuzioł lażyć z adzieżaŭ;

Koś i inšy waźny rečy

Stajać ŭ chacie kala piecy.

Zoŭtra ŭ hetuju hadzinu

Wyjażdżajem ŭ Arhientynu.

Paśladzi, siastryca miła!”

Hanna Ruziu tak prasila.

Ruzia — dobraja kabietka,

Dyk zhadzilasja na heta.

Była Ruzia udawoju.

Mieła syna: żyli ŭ dwoje

Pa čużych kutoch zaśiody.

Było mnoha niawyhody

I biady, ciežkoj pakuty:

Byli časta nieabuty,

I chłapieć halodny, hoły,

Ale rezwy i wiasioły.

Ruzia żeŭżyka lubila,

A, jak treba, dyk i bila.

Woś jakraz pad hetu wosień

Skončyć mieŭ hadočkaŭ wosiem.

Chłapieć zdolny, rozum jasny,

Nazywaŭsia Wincuk Śčasny.

Ruzia, jak kabietka koźna,

Pracawita i paboźna,

Zelatorkaj była ŭ kołku.

Česam ŭ babaŭ mała tołku:

Jak zapišucca ŭ dewotki,

Pačynajuc zara plotki:

Pycha, złość, praklenstwy, swarki,

Woś jakija tarcijarki!

Ale Ruzia, jak świataja,

Anikoha nie čapaje.

I, choć biednaja, jak moža,

Kamu inšamu pamoža.

Ciapier Hannu zastupila:

Droŭ u chatu nanasila;

Padmistaŭe čysta chatku,

Ŭsio dewodzieć da paradku.

Wincuk tak-ža, jak što znaŭ,

Kanhres „Stronnictwa Chłopskaha.“

Polskaja partyja „Stronnictwo Chłopskie“ dla Biełarusau wiedamaja, — jana abiacala našym sialanam za hałas na wybarach śmat čaho, ale ū Sojmie pasły hetaj partyi padtrymliwali polskaje asadnictwa na našych ziemiach.

Raściscnuta je „Stron. Chłopskaje“ razmacham „cieżaru“ BB, pašla „adstaŭki“ apoŭniaha, pačalo nanowa arhanizawacca i papraŭić swaju partyjnuju kanstytucyju — prahramu.

Pašla prymusowaha doŭhaha arhanizacyjnaha biazdziejańnia 24 i 25 listapada sioleta adbyŭsia ū Waršawie pieršy „kanhres“ hetaj partyi, na jaki z usiaje Polšcy sabralasia 57 pradžaŭnikoŭ.

Hety „kanhres“ polskich „chłopów“ zajaŭiŭ, što pojdzie ū masy polskaha sialanstwa, a tak-ža i ū masy sialanstwa biełaruskaha, litouškaha i ukraińskaha z prahramaj proletarskaha žmjestu, jakaja ū haloŭnych swaich metach pakazwaje hetaki ślach: „Stronnictwo Chłopskie stojąc na gruncie niepodległości Państwa Polskiego dąży do ustanowienia i utrwalenia w nim silnego rządu chłopsko-robotniczego, opartego na zaufaniu całej klasy pracującej“.

„Stronnictwo Chłopskie dąży do bezpłatnego przejęcia przez chłopów wszystkich ziem państwowej, obszarniczej i kościelnej i zaprowadzenia na niej gospodarki spółdzielczej z pozostawieniem sposobu dalszego władania współwłaścicielom“...

H. zw. narodnym mienšasćlam ū Polšcy reformawanaje „Stronnictwo Chłopskie“ pryznaje: —

„pełne równouprawnienie obywatelskie i polityczne dla mniejszości narodowych z jaknajwiększą autonomią“.

Z hetych prahramowych postulaŭ my bačym, što „Stronnictwo Chłopskie“ zmiennajučy ū prahramie metaŭ imknieńne socyjnalaje, trymajacca imperjalistyčnej polskaj palityki dalej.

Stowam, nowaje „maje jści starym ślachom, asabliwa ū adnosinach da niepalakoŭ — dla ich „Str. Chł.“ pryznaje tolki aŭtonomiju.

Kanhres „Stronnictwa Ludowaha.“

Pašla „kanhresu“ praletarskaha „Stronnictwa Chłopskaha“, adbyŭsia ū

Waršawie 7 i 8 h. m. Kanhres „Stronnictwa Ludowaha.“ Na hety kanhres prybyło z usiaje Polšcy kala 450 pradžaŭnikoŭ hetaj partyi, miż katorymi St. Thugutt i M. Rataj — b. marša-łek Sojmu.

Hety Kanhres swaimi deklaracyjami zajaŭlaje, što „Stron. Ludowe“ nia budzie ani arużam kleru, ani masonaŭ i nia budzie zlučwom ani z marksyzmam ani z fašyzmam. Metaj „Strn. Lud.“ zajaŭlaje Kanhres, jość demokratyzm. Pry hetym Kanhres adznačaje, što „Strn. Lud.“ budzie zmahacca z usialakaj dyktaturaj i nia pojdzie na supracoinictwa ani z endekeŭmi nacyjanalistami, ani z inšymi fašystami

Na čale hetaj partyi stanuli: Thugutt, M. Rataj i inšyja. U C.K. „Str. Lud.“ wybrany tak-ža W. Witos, jaki ciapier prabywaje zahranicaj razam z inšymi dziejačami zasudžanymi ū h. zw. bieraściejskim procesie na kary wastrohu za dziejaś u h. zw. „Centralewie.“

Z wyšej apisanaha bačym, što polskaja sialanskaja partyi pačynajuč ażyŭlać swaju dziejaś, jakaja, zsum mahčyma, moža ūzraści da takoj sily, jakaja budzie mlec wialiki ŭplyŭ na kieraŭnictwa dzieržaŭnej polskaj palitykaj. Pry hetym treba adznačyć i toj fakt, što miż hetymi partyjnymi jość imknieńne stwareńnia supolnaha sialanska-rabotnickaha frontu.

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Выстаўка рысункаў і малярства мастака беларуса. На другі дзень калядных свят (чацьвер 26.XII.35) у памешканні пры вул. Міцкевіча 7 а гадз. 13 ай будзе адчынена выстаўка рысункаў і малярства ведамага мастака беларуса грам. Пётры Сяргіевіча. Выстаўка адчынена будзе кожны дзень ад 10 да 16 гадз. да дня 8 студня 1936 году. Уступ на выстаўку 50 грашоў, для моладзі — 20 гр.

„Калосья“ кніжка 4-ая выйшла ўжо з друку. З краснага пісьменства зьмешчаны найнавейшыя творы юбіляроў: Купалы, З Бядулі, далей Н. Арсеньевай, Бярозкі, М. Машары і інш. У навуковым адзеле зьмешчаны артыкулы: Ад. Станкевіча, Ул. Талочкі. М. Пяцю-

Francuska-anhielskija plany padziełu Abisynii ū Lizie Narodaŭ

U prošłym numary „Bieł. Kr.“ my pisali ab planach padziełu Abisynii, kab spynić wajnu ū Afrycy. Plan hety, pakulšto, zsum nia ūdaŭsia. Suproć hetkaha projektu „miru“ wostra wystupiŭ negus — car Abisynii i pieradaŭ hetuju sprawu ū Lihu Narodaŭ. Suproć hetaha „mirnaha“ projektu

wykazalisia mnohija palityki anhielskija i inšyja. U kancy hety projekt „pamireńnia“ Italii z Abisynijaj staŭsia zsum nieaktualny. Akančalnaje słowa ū hetaj sprawie skaža Rada Lihi Narodaŭ, jakaja hetuju sprawu ciapier razhladaje.

Wialiki palityčny praces u Waršawie

Bolš miesiaca ūžo sudzić ū Waršawie ukraińcaŭ, zapadazronych u prynaležnaści da terorystaŭ — nielehalnaj arhanizacyi OUN i abwinawačnych u zabojstwie ministra Pierackaha.

Užo daprošanyja ūsie świedki. Praces na kaladnyja światy spynieny i ūznowicca 27 h. m. Da Nowaha Hodu hety praces ma je zakončycca.

Amnestyja ū Sojmie i Senacie

U prošłym numary my padawali, što projekt amnestyi padany ū Sojm. Woś-ža praz Sojm amnestyja prajšla i pieradana ū Senat, jaki 20 h. m.

ja je biez paprawek pryniaŭ. Takim čynam amnestyja ūžo hatowaja i treba spadziawacca, što raz-ža budzie abwieščana.

Roznyja wiestki

Z UKRAINSKAHA ŽYCĆIA.

Zwalnieńnie ukraińcaŭ z Berezy Kartuskaj. Z lahieru adasableńnia ū Berezie Kartuskaj 13 h. m. zwolnili troch ukraińcaŭ: Mirona Hołojada, jaki prabyŭ u lahieru 17 miesiacaŭ, Uładzimiera Huta, jaki prabyŭ 3 miesiacy z paławinaj, Jazepa Jaryša, jaki prabyŭ tak-ža 3 miesiacy z paławinaj.

U lahieru adasableńnia astaloŭsia jšče 72 asoby — 47 ukraińcaŭ, 7 endekaŭ i inš.

Z POLŠCY

„Palohki“ ū strachoŭcy. Dyrecyja Strachoŭki robić palohki ū spłacie strachowačnych składek, dyk za heta majem prawa i zmianšać wypłatu

keŭi i inš. Bagaty addzel rэцэнзы і хронікі. Складка ў год 4 зл. Адрас: Вільня, Завальня 1—2.

„Беларускай Крыніцы“ наступны навагодні нумар выйдзе з да-тай 8 студня 1936.

paharelcam. Słowam, „palohka“ kruhawaja — mienš aplaty, ale ū nia-ščasćci mienš i dopamohi.

Z carkoŭnaha pahostu. U swoj čas my pisali, što ū Polšcy ū Prawasłaŭnaj Cerkwie ūwiedzleny zachodni abrađ. U niadzielu 18 h. m. u Waršawie adbyŭsia ŭračystaje paświačeńnie kaplicy prawasłaŭnaj parafii zachodniaha abrađu. Na paświačeńni kaplicy byli prawasłaŭnyja biskupy, jakich na hetuju ŭračystaś bahaslawiŭ Mitrapalit Dzianis. Kazaŭni da narodu ū hetaj kaplicy prawasłaŭnyja świaščeŭniki haworać papolsku.

Polski prawasłaŭny kalendar na 1936 hod. Wyjšaŭ z druku ūžo čarhowa treci polski prawasłaŭny kalendar-knička. Hety kalendar na 1936 h., taksama jak i ū prošłych hadoch, praznačany dla prawasłaŭnych palakoŭ. Pryslužnyja papy nie palanujacca hety kalendar pašyrać i siarod biełaruskaha niasielnictwa.

Siabry KPZU zasudžanyja na daśmiertnuju katarhu. KPZU — (Kamunistyčnaja Partyja Ukrainy) pa-

Ruzia časta chwalić Boha:
Roznych pieśniaŭ znaje mnoha.
Niama času nawiet śleści.
Pačyna je waryć jeści.
I, jak stawila sahančyk,
Pačala prytym ražančyk;
I tak pieśniu razciahnuła,
Što nia bačyla, nia čula,
Čym Wincuk tahdy zajaŭsia.
A jon ū knižkach zakapaŭsia:
Čytaŭ celuju hadzinu,
Druhoj tak-ža paławinu.
Pisaŭ roznyja kawalki:
Słowy, litary i pałki.
Byŭ Wincuk chłapčyna zručny;
I ūžo tak! nawučny,
Što patrapiŭ padpisacca!
Z taho radaśc była matca.
Jašče bolš jaho lubiła,
Choć jašče časami biła.

Jak ūžo kipiŭ sahančyk,
Ruzia končyla ražančyk.
Jak Litaniju plažała,
Krupnik lyžkaj pamiašala;
Tut sypnuła soli kryšku,
Žiała krupniku u lyžku,
Trochi smaku kaštawala
I... Litaniju kančala.

A Wincuk, jak razmachauśia,
Žiaŭ i sprytne rašpisaŭsia:
Pierš ū sýtku, a pośle ū knižca,
Na stale, talerce, lyžca;
Pośle bačyć — mała tolku —
Hladź! papjery u prystolku...

Pakul matka krupnik waryć,
Syn pa ūsich papierach žaryć:
Jak da pašpartu dabreŭsia,
Razoŭ dwacca padpisaŭsia.
Ū inšym miejscy naś „wučony“
Lapnuŭ dźwie, ci try „warony.“
Fatahrofi adkleiŭ,
Hulaŭ z imi, aź pasiejaŭ
Niehǎzie ū sieniach. Na astatku
Žiaŭ i wyrazaŭ plačatku.

Jak byŭ krupnik na talercy,
Chłopčyk strach pačuŭ u sercy:
Schawaŭ sprytne ūsie papjery
U prystolak; sam biazmiery
Tak spałochaŭsia čahości —
Až zrabitasia z im... štości...

Ruzia zera swajho zucha
Zakručila tut za wucha;
Nia zmyliŭšy adnak tonu,
Dalš ciahnuła antyfonu.

XI.

Zaŭtra rana ad śniadańnia
Pačalosia raźwitańnie:
Ūsie susiedzi, ūsie susiedki,
Chłopczy, dzieŭki, małaletki
Tut syšliŭsia raźwitacca.
Woś nia mohučy strymacca,
Baby plačuć tyja-sija.
Dzieci biehajuć małyja;
Chłopczy-šelmy, choć i bosi,
Užo kurać papierosy.
Staryki stajać, haworać,
Lulki kurać, kryšku sporać —
Adnym słowam, jak chto znaje,
Tak Hanulu paciašaje.

— „Ty-ž hladzi tam — aściarożna,
Bo ū wadu zwalicca možna.“

— „Niebtaśpiečnaja kraina,
Taja waša Arhentyna;
Tam, jak kažuć, ludajedy,
Mor, haračka, rozny biedy...“

— „Ludzi tam takija samy,
Ale chodzila ūwierch nahami.“

— „Dosyć tutaka wiarzolić —
Jazyki sabie mazolić!“

— „Na mužčyn kryčyć Antola.
— „Što, tut babskaja niawola?
A jak ty platkujesz rozno,
Dyk tabie ūsio heta možna?“

Pačalisia žarty, spory;
A z mužčyn dyk nikatory
Tak daścična padcinali,
Što ūsie ludzi rahatali.

— „Ūwierch nahami, kaža, chodzilać
Baby z chataŭ nia wychodzilać:
Wielmi stydna pakazacca,
Bo z ich buduć tam śmiajacca.“

Hetak dalej biez razharu,
Až dežli iznoŭ da sporu.
Chłopczy koś wynosić z chaty,
Pamahajuć im dziaŭčaty;
Ūsie susiedzi, jak stajali,
Caławacca z Hannaj stali.

Tut z Michasiaj abnialisia.
Słozy bujny palilisia...

Woś Hanula kryž zrabila
I Chrystusa pachwaila.
Raźmišćilisia na wozie,
Zara buduć u darozie...
Až tut: „Stoj! pastoj, kabyla!...
Hanna „dowid“ swoj zabyla.
— „Skoč, Paŭluk, dyskora, skora!“

Hanna synu tut hawora: —
„U prystolku tam schawany
Ūsie papjery jość sabrany...“

Woś prynios Paŭluk papjery.
Hanna mała daje wiery:
Stała ich pierahladaci
I na palcy rachawaci.

Ich usie napamiać znała:
Kožna z ich joj kaštawala
Słoz, chadni i złotycho mnoha.
Hanna našaja, niaboha,
Až ūzdychnuła pry ūspaminie
Ab tym wojcie, ab toj hminie...

Hladź dalej! „Što heta značyć?“
Hanna znaki niejki bačyć,
Što ich pierš tut nia bywala.

— „Hlań, Paŭluk!“ — jaho spytała:
„Niešta niejkaje pisana...
Woś papieračka parwana.
A sam pašpart biez plačaci...“

Tut Hanula kali chwacie
Paŭluka swajho za wucha: —
„Ty zrabiaŭ usio, psiajucha!“

Paŭluk ū plač; pačaŭ bažycca,
Što nia znaje. Tut pa nitca
Stali sprawu raźbirać —
Winawataha šukaci.

I dajli: byŭ dokaz jasny,
Winawaty — Wincuk Ščasny.
Ruzia syna adściabala.
Ale sprawa ūsia prepała.

Ūsia rabota, ūsia pakuta
Była raptam tut papsuta.
Pašpart speckany, parwany...
Dyk i los byŭ zmarnawany.

Žal abniaŭ usich susiedaŭ.
Ale z ich ničto nia wiedaŭ,
Što paradzić ū toj niadoli.
Razychodzicca pawoli

Stali ludzi. Hanna z bolu
Dała słozam swaim wolu.
Jak na pašpart pahladziela,
Dyk adrazačku samlela...

XII.

Hanna zaŭtra, pośle świata,
Jak by z kryža była žniata:
Ale ūsio-tyki ustała,
Nawiet plakać pierastala.

A nebraŭšysia achwoty,
Zara stała da raboty:
To paroła, to sšywala —
Koudu celuju parwala.

Hladziać dzieci, stali sporyć,
A jana nie zahaworyć:
Na dziaćlej hladzieć nia choča,
Dy pad nos sabie marmoča...

Pośle pašpart jak schwaciła,
Dyk z im doŭha hawaryła...
Dzieci ū kryk: „Ach, Matka Boska!“
Tut prybiehła cela wioska:

Hladziać ludzi — dziwa, dziwa!
Kryčyć Hanna na ich, krywa
Pahladaje, kosić wočy,
Dy usio pad nos barmoča.

Pašpart k' sercu prytlala...
Dyk usim tut jasna stała,
Što Hanula zwarzaciela.
(Woś jakoje wyšla dzieci!)

Walasy jak raspuściła,
Dziaćlej strašyla; nabila
Paŭluka; a jak Michasia
Baranić jaho ūziaŭsia,

Matka joj takoha čosu
Zadała, što juchu z nosu
Joj spuściła. Dosyć hora
Mieli dzieci. Hanna skora

Pieraputała paradki;
Dyk zraklista dzieci matki.
Woś Paŭluk pajšoŭ na službu;
A Michasia ūwajšla ū družbu

Z adnym chłopcem. Zamuž skora;
Pajšla; ślub woś byŭ... učora...

—o—

I ja tam byŭ, ūsio heta bačyŭ
I ūsio śpisaŭ, i ūsio adznačyŭ,
Kab Wam skazać, ma je mileŭki,
Bratočki, Siostry darażeńki.

Kaniec.

dobnaja, jak u nas KPZB (Kamunistyčnaja Partija Zachodniaj Bielarusi). Tolki KPZU dziełić na terytorij etnografičnaja Ukrainy, a KPZB — na terytorij etnografičnaja Bielarusi pad Polščaj. KPZU i KPZB majuć adnu metu.

Woś KPZU pakarała aneħdaj swajho siabru, njejkaha Sobowiča, śmiercioj, katoraha rastralali Mikałaj Pawluk i Paweł Marcenjuk. Akružny ž sud u Łucku, na Wałyni zasudził Pawłuka i Marcenjuka za hetkaje zabojsťwa Sobowiča na daśmiertnuju katarhu.

Z ZAHRAŃICY

Čechasławacyna. Prezydent Masaryk 12 h. m. padausia ŭ adstaŭku. 18 h. m. adbyłisla nowyja wybary prezidenta. Na prezidencki pasad respubliki wybrany dahetulašni biazmienny ministr zahrańičnych spraŭ Dr. Edward Beneš.

Madziarščyna. Byušy ministr Jan Bud pša ŭ hazecie „Pesti Naplo“, što ŭ Madziarščynie ciapier uzrastajuć silnyja rewelucyjnyja nastroi. Treba wleđać, što tam panuje žorstkaja dyktatura. Urad zusim ścisnuŭ ruch hramadzan.

Padzieł Kitaju. Japonija dzielić Kitaj na častki i hetak umacoŭwaje swaje tam palityčnyja i haspadarčaćkanamičnyja ŭplywy. Kitajski maršał Čang-Kaj-Šek zhadzisla z japoncami na aŭtanomiju paŭnočnaha Kitaju ina zaklučenie sejuzu Kitaju z Japonijaj i Mendžurijaj.

Ehipt. My pisali niadaŭna ab wyzwolnaje baraćbie ehipčan. Apošnimi časami pryšli wiestki, što ehipskija nacyjonalisty pieramahli — karaleŭskaja ŭłada wydała dekret, jakim ustanawiajecca skasawanaja niadaŭna kanastytucyja z 1923 h.

Niamiečcyňa. Nadowlačy ŭ Berlinie działaŭny kat zħodna z prysudam siakieraŭ zarubaŭ kamunista Rudolfa Claussa, jakoha narodny trybunał 25 lipnia 1935 h. za działaŭnuju zdradu zasudził na karu śmierci.

Sawieckaja Ukraina. Aficyjalny orhan Sawieckaj Ukrainy „Wisty“ ab sioletnich uradźajach, mž inšym, piša hetak: — Sioletni uradźaj lepšy za letašni (1934), ale zbožža my dastali pry pomačy kanfiskataŭ, zmahajučysia biez miłaserdzia i biazupynna z worahami sawieckaha lađu.

Z WILNI

Wystupili ci „padalisia ŭ adstaŭku“? Pašla žlikwidawańnia h. zw. bielaruskaha „Centrasejuzu“, tyja-ž samyja siabry na čale z Antonam Łucklewiczam i R. Astroŭskim załažyli takuju-ž ideolohična arhanizacyju T-wa Bielaruskaj Aświety — T.B.A. U henym T-wie rašajučy ŭplyŭ adrazu mieŭ R. Astroŭski. A Łucklewicz z swaimi prychilnikami dasiul cicha padparadkawoŭsia ŭ T.B.A. Astručskamu. Ale woś, pašla hramadzkaha ab ichniaj supolnaj dziełnaści prysudu i pašla wyjaśnienie hramadzkaj apinii ab „herojach“ hramadzkaha pracesu, Anton Łucklewicz z kumpanemi

Пісьмы з вёскі

Ab жыцці ў нашай вёсцы.

Занарач, Пастаўскага пав. Наша вёска ладная — мае каля 60 катаў; людзі ўсе праваслаўныя беларусы. У нашай вёсцы ёсьць польская школа, у якой вучацца папольску нашыя беларускія дзеці. Нам патрэбная беларуская школа. У нашай вёсцы ёсьць царква. Нацыянальна сьведомых людзей у нас ня шмат. Многія ўважаюць сябе за „рускіх“ і „рускай веры.“ У гэтакіх цемнае нашыя людзі ўпорыста трымаюцца царкоўнай расейшчыны, хоць гаварыць парасейску зусім ня ўмеюць.

Зусім інакш стаіць справа ў в. Стахоўцы — гэтая вёска слаўная на ўвесь прыход. У гэтую вёску йдзе шмат газет, якія чытаюць і старшыя і моладзь. Туды йдуць беларускія газеты — „Бел. Крыніца“, „Шлях Моладзі“ і інш. За гэта тae вёскі надта ня любіць занарачкі поп, які на староўскіх людзей злue, наракае і ix не ўважае. Гэты поп вёскі Стахоўцы і з языка ня спускае. Але нашага папа не ўважае ўвесь прыход, бо ён масквафіл і займаецца польскай палітыкай. У царкве да народу гаворыць наш поп прапаведзі парасейску, а народ амаль зусім не разумее. Нацыянальна сьведомыя беларусы ў царкве перастаюць хадзіць, бо ў царкве расейшчына і вялікарасейскі дух. Ужо даўно трэба, каб у нашай царкве гаварылі да народу прапаведзі пабеларуску, бо ня толькі стахоўскія сяляне ня ведаюць расейскай мовы, але ня ведаюць яе і ўсе занарачкія прыхаджане.

Браты, дамагаймася роднай мовы ў царкве, дамагаймася прапаведзяў пабеларуску. Дамагаймася такжа для нашых дзяцей роднай беларускай школы.

Ів. Б—га.

Нашажа сьведамасць.

Rasła, kala Žodziszak, Wialejskaha paw. Нашажа wloska lažyć kala ślaŭnych Žodziszak. Wloska našaja wialikaja, мае jana kala 500 žycharou. U nas usie bielarusy, aprača wučyielki polki. Nacyjanalna ŭ nas usie sьwidamyja, ale nia ŭsie dziejnyja.

zajaŭlajuć praz „Kurjer Wilenski“, što jany z T.B.A. wystupajuć.

Biezraboćcie. U minulym tydni ŭ Wilni było 5.400 biezrobotnych.

PADZIAKA

Hetym składaju šcyruju padziaku Poważanamu Ajcu ADAMU STANKIEWIČU za św. Imšu i eksportu z kaścioła św. Duchy na moŭilki Ros-
sa niabožycy maej maci.

Antoni Chodźka

Wilnia, Bonifratrůska 4—3.
20.XII.35.

Starejšyja nie daceńlwaŭć knižki i hazy, ale nie pieraśkadžaŭć karystacca knižkaj i hazetaŭ malodšym. Na našuju moładź polskija arhanizacyi nijakaha ŭplywu nia majuć. Polskaja škola, u jakoj wučacca našyja dzieci, mała daje karyści. Starod moładzi wučuwajecca silny bielaruski nacyjanalny duch. Moładź nia мае pačucia religijnaha i skłonnaja da biezbožnaści. Polski kštondz nijak nia moža zrazumieć bielaruskaj moładzi i dzieła hetaha takaje razdwejenie miž moładziaj i duchoŭnymi pastyrami. Našyja ludzi nacyjanalna sьwidamyja, dyk treba nam i školy bielaruskaj i nawučańnia religii paбеларуску.

Krapiwa.

Дбайма аб моладзь.

Сеньківічы, Косаўскага пав. Далёка разыходзіліся чуткі аб нашай вёсцы, калі была „Грэмада“ і „Т. Б. Ш.“ Гурток ТБШ у нашай вёсцы вельмі добра разьвіваўся — была беларуская бібліятэка, выписвалі беларускія газеты, часта ладзілі беларускія прадстаўленьні і ўжо меліся пабудавачь народны дом, але не змаглі выканаць па-стаўленых уладамі вымагаўняў; дзерава прыгатаванае на будоу народнага дому так і гніе безкарысна.

Да 1934-35 школьнага году ў нас у польскай школе вучылі дзяцей і пабеларуску; у многіх вёсках нашага павету былі школы двумоўныя — утравістычныя — польска-беларускія. Цяпер каля нас ня чуваць ані аднае такой школы.

Моладзь нашай вёскі цяпер ня мае ніякай арганізацыі. Было заснаваўшыся польскае „кулна“, але гэтага лета развалілася. Наша моладзь польскімі арганізацыямі ня цікавіцца, дык польскія „кулкі“ ў нашых вёсках і не разьвіваюцца. Афіцыйна нібы ёсьць у нашых вёсках польскія арганізацыі, якія закладаюць польскія вучыцэлі, але яны існуюць толькі на паперы — працы ў гэтых „арганізацыях“ няма ніякай.

Мясцовая моладзь на звычайных вечарынах — забаўляецца і абмяняецца думкамі; на гэтакіх вечарынах моладзь пae беларускія песні і дэкламуе беларускія вершы.

У нашай вёсцы ў гэтую зіму польская школьная настаўніца ладзіць вечаровыя курсы для сваіх гадунцоў, якія хадзілі па 5—7 гадоў у польскую школу, але гэтыя гадунцы на курсы ня хочуць хадзіць; гэтыя падросьці цікавіцца ўжо шырэйшымі і большымі справамі, чымся гульня ў „сьлепа бабка“ або аднагалосная песня „в поне-дзельск рано.“

Дарагая моладзь, выпісвай беларускія часопісы для моладзі „Шлях Моладзі“, сарганізуй сваю беларускую бібліятэку і гэтак прась-
ваячайся саматугам.

Бацькі і апякуны малалетніх дамагайцеся роднай беларускай школы для нашых дзяцей. Гэтакія дамаганьні пасылайма ў рэдакцыі газет, каб аб гэтым друкавалі, пасылайма ў цэнтралі беларускіх арганізацыяў і падавайма школьным уладам дэкларацыі на беларускую школу.

Прыяцель моладзі.

Naša pošta

Kazarowicz. Piśmo atrymali, prośbu spaŭniajem; za korespondencyju dziakujem, skarystajem, piścyje čaścicy. Knižki Wam, jak stalamu supracoŭniku, dadziom, prynahodzie praz kaho-kolečy pieraślom, bo poštaŭ pierasylać doraħa budzie koštawać.

Bužanski. Atrymali, dziakujem, nadrukujem pry pieršaj mahčymaści. Wašaja zaŭwaha zusim prawilnaja.

Toj Samy. Atrymali adno i druhoje. Ab pieršym pahaworym pry pieršym spakoiŭni, z druhoħa, na žal. biez paprawek skarystać nia možam.

Smolk. Atrymali dwa, adzin ciapier drukujem, druhi ŭ nastupnym numary „pojdzie. Pastarajemsia prośbu spoŭnić ale chiba pa Kaladach, bo ciapier nadta nima času. Ab školnaj sprawie treba pišać, piścyje i Wy.

Warski. U sprawie chatniaha nawučańnia dziaćci pabielaruskuj nijakaha ni dze dazwolu brać nia treba. Za nawučańnie dziaćci chatnim sposabam pakarać nia mohuć.

Kiel. Wy ćwierdzicie, što pacikawilisla našaj hazetaj i wypiswajecie jaŭe na žadanie susiedziaŭ; dyk i čytajcie jaŭe hetym susiedziaŭ. Piścyje korespondencyi ŭ hazytu ab žyćci ŭ Was.

Выйшла з друку кніжка

Шляхам змаганьня

зборнік вершаў Ул. Казлоўшчыка. Выданьне „Новага Шляху“. Цана 75 гр. Выпісваючыя ня меней 10 экз. плацяць па 50 гр. за кніжку. Выпісвайце!

Wilno, Bołtupka 14—6 Рэдакцыя „Новага Шляху.“

Граматзяне, пасьпяшайцеся з купляй

Беларускага Адрэўнога Календара на 1936 год,

бо пасля можа не стаць. Бел. Адрэўны Календар на 1936 г. выданы на добрай сатынаванай паперы з прыгожай вокладкай.

Зьмест календара багаты і размавіты. Многа добрых парадаў. Два стылі: новы і стары. Ёсьменны м-ца.

Купіць можна ўсюды.

Цана аднаго экзэмпляра 50 грошаў.

Хто адразу купляе ад 10 да 25 календароў, плаціць 40 гр., ад 25 да 100 календ.—плаціць 37 гр., 100-300—35 гр., 300—1000—33 гр. за штуку. Галоўны склад: Беларуская Кнігарня „П А Г О Н Я“; Вільня, Завальная вуліца № 1—1.

БЕЛАРУСЫ! Прсылайце

ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Пашырайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць пабеларуску!

Dr. Stanisław Hryniewicz

Асьвета

(Ab Narodnym Uniwersytecie i inšych sposabach aświetnaje pracy).

10. Biblijateka-čytalnia.

Praŭdu kožučy, kožnaja biblijateka pawinna być adnačasna čytalniaju. Heta najlepšaja forma pracy. Čaj biblijateka nia budzie kramaju, dzie kuplajecca tawar, a kupiŭšy jaho, chutčej uciakajem da chaty. Razumiejučy hetak, jak było wyšej haworana ab biblijatecy, razumiejem wielmi dobra, što jak-ha terytorija jaje budzie miescam abmienu dumać, miescam dyskusy, dzie ŭsieńkaje, što zacikawila, što nabaleła ŭ dušy, a što ŭjawilaŭsia pry čytańni, dobra wyjaśnica, raskumiakajecca. Hutarka ŭ čytalni pakaža jasno, ci čytać usieńka zrazumieŭ. Hetkim čynam čytalnia budzie pieršym naturalnym hurykom, dzie buduć wykoŭwacca zmahary i pawadyry dobra razumiejučyja siabie i swaje zadačy.

Centralnaja ustanowa pamoža čytalnim cierz swaich delehataŭ. Delehaty henyja miećmuć lahčejšuju rabotu, jany pamahacimuć tolki raźwiazac daśpieŭšyja pytańni, jakich nia ŭmiećmuć dawiaści da kanca samyja čytačy na miascach. Delehaty pamohuć praktičnymi radami. Na henym ślachy z čytalni moža wykrytalizawacca tak ci inšy kurs, za-
leżna ad patreby i zacikawieńnia siabroŭ dadzienaha

zhurtawańnia.

Knižki buduć nasampierš mahčymaściŭ prymemna prawiaści čas, henyja-ž knižki buduć usim krynicaŭ nowych ideaŭ. Jany pamohuć čysta praktična nawučać, jak lepš haspadaryć, jany pakazuć bolšy i šyrejšy świet. Wialiki tutaka plus knižki, što jaje my možam zaŭsiody wybrać, kali ludziej njaččasćej my nia wybiraem a miżwolna lučojem u takuju ci inšuju hramadu ludziej, dzie nam treba ŭžo datarnawacca da taħo, čaho jany ad nas chočuć.

Čaławiek nia żywie zaŭsiody ŭ sfery wysokich ideaŭ, dyk zrazumieła, što ŭ biblijatecy pawinny być knižki roznaha žmiestu. Buduć u joj knižki lohkaħa žmiestu, buduć bajki, buduć powieści, buduć inšyja, naskolki moža zdabycca dadzienaja biblijateka.

Hramadzki charakter biblijateki daść nam mahčymaść wykarystać usie tyja asnaŭnyja typy čytačou, pamniž jakimi njaččasćej nahladajem: I. tych, što cikawiacca paważnaju lekturaju, II. lohkija typu, što cikawiacca tolki „cikaŭnymi“ knižkami i III. inertnyja adzinki, jakimi treba ŭžo ad samaha pečatku pakirawać, samyja jony nia ŭmiejuć wybrać, nia wiedajuć, jakaje knižki jany chočuć. Pry ŭmiejnym kiraŭnictwie z henaje katehoryi čytačou wyrastuć karysnyja pracuńniki.

Sprawaju kiraŭnictwa biblijateki-čytalni i ŭmie-
laħa supracoŭnictwa z siabrami instytucy, — kab čytać prajšoŭ hetki ślach pry knižkach: kazki, ci

ahulaŭ najlahčejšaja lektura, jakuju možna budzie narychtawać, chacia b u formie bahata ilustrawanych knižyk, dalej da lohkaħe powieści, da powieści histaryčnaje (tutaka čytać čukacimie swaje njejkaje indywiduálnaje praŭdy), dalej padručnik historyi, hieħrafil, lektura etnografičnaje, flora i faŭna, halina fizyki i chemii, handel. Niam biazumoŭna i niemahčymaja zusim njejkaj aħulnaja padrabiaz-
naja recepta i prahrama, jak pačynać, ad jakich knižak, pracu aświetnuju z dadzienaju adzinkaŭ. Kali adnak jšo-b ab našyja sučasnyja bielaruskija ŭmowy, dyk hetkaju abecadaju dzieła sьwidamych budzie swaja rodnaja paezija. Kožny, ci stary, ci malady, ci staly mužčyna ci dzieŭčyna, što rupiła-
sia dahetul tolki ab tancach i chlapiac paważny i zabijaka wloskowyy — ŭsie jany miećmuć što pa-
čytać. Wielmi pažadana, kab jakanjaččasćej u čytalni, nať u prysutnaści niekalkich asoħou, toj, chto umie-
je krychu deklamawać, kab přečytaŭ na hołas paru strojnjejšych wieršaŭ. Heta wielmi zaachwočyŭaje tych, chto pałochajecca wieršawanaje literatury, i pakazwaje adnačasna na jaje charastwo, čaho nia bačycca ŭ prozie.

Adnyja z čytačou nojduć samyja swoj ślach, inšym treba pakazać, dzie i čaho im šukać. Adno-
tolki nie zabywacca, što biblijateka — heta mah-
čymaść pracy. Jak biblijateka naładzicca, jakija buduć u joj umowy pracy, takija jana rezultaty pakinie pa sabie.